

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ГРОШІ ТА КРЕДИТ"
для студентів галузі знань
0305 "Економіка та підприємництво"
всіх форм навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри банківської справи.
Протокол № 1 від 27.08.2013 р.

Укладачі: Колодізев О. М.
Яременко О. Р.

P58 Робоча програма навчальної дисципліни "Гроші та кредит" для студентів галузі знань 0305 "Економіка та підприємництво" всіх форм навчання / укл. О. М. Колодізев, О. Р. Яременко. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 54 с. (Укр. мов)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами, вміщено плани лекцій і семінарських (практичних) занять, матеріал щодо закріплення знань (самостійну роботу, контрольні запитання), систему оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів галузі знань 0305 "Економіка та підприємництво" всіх форм навчання.

Вступ

Підвищення ролі грошей і кредиту в економіці України обумовлено розвитком ринкових відносин і поступовим переходом до повноцінної цивілізованої економіки. Неможливо уявити ефективну роботу економіста без ґрунтовних знань закономірностей і перспектив розвитку грошово-кредитної сфери економіки, вивчення законодавчих і нормативних документів, що регулюють її функціонування.

Зміна політичної ситуації в Україні, чітке усвідомлення нагальної потреби у проведенні економічних реформ, накопичення власного досвіду та вивчення світової практики дали змогу кардинально змінити підходи до розв'язання проблем грошово-кредитного регулювання. Постала необхідність з урахуванням особливостей економічного розвитку України систематизувати накопичений досвід, виявити основні тенденції та закономірності грошово-кредитного регулювання, чітко визначитися у виборі методів та інструментів і обґрунтувати теоретичні й практичні засади та перспективи формування й розвитку монетарної політики в Україні.

Відповідно до Закону України "Про Національний банк України" функції розробки та реалізації грошово-кредитної політики покладено на Національний банк, який формує загальні засади, визначає методи та конкретні інструменти її реалізації, розробляє відповідні нормативні й інструктивні інструменти, а також здійснює контроль за виконанням цих інструкцій уповноваженими банками.

Навчальна дисципліна "Гроші та кредит" є однією із базових у підготовці спеціалістів-фахівців у галузі економіки, бухгалтерського обліку та аудиту, фінансів, страхування, банківської справи.

Вивчення навчальної дисципліни "Гроші та кредит" є важливою складовою підготовки висококваліфікованих фахівців-економістів. Наукове розуміння проблем грошей, грошового обігу, кредитних відносин, банківської справи є необхідним компонентом становлення професійних економічних знань студентів. Формування ринкових відносин викликає необхідність перетворень існуючої організаційно-господарської структури згідно з принципами функціонування ринкових відносин. У ринковій економіці з'являються тенденції нових економічних

відносин. Вони характеризують більш високий рівень розвитку виробничих сил, які спричиняють появу складних механізмів взаємозв'язку між фінансовими, кредитними та грошовими відносинами.

Враховуючи особливості економіки сучасного періоду, можна чітко визначити напрямки подальших перетворень у фінансовій сфері. Це, насамперед, – створення гнучкої системи оподаткування, забезпечення економічної незалежності підприємств та стабілізації їх фінансового стану, розвиток сучасних форм регулювання фінансового ринку.

Метою і завданням навчальної дисципліни "Гроші та кредит" є оволодіння студентами базовими знаннями з теорії і практики використання грошей, а також їх впливу на процес відтворення в умовах ринкової економіки; опанування методів аналізу й оцінки грошової і фінансово-кредитної політики в сучасних умовах.

Предметом вивчення навчальної дисципліни "Гроші та кредит" є гроші, їх сутність, функції у ринковій економіці, грошовий обіг і грошові системи, сутність і роль кредиту, кредитна система, грошові та фінансово-кредитні відносини, пов'язанні з формуванням та використанням фондів грошових коштів, а також валютні відносини.

Вивчення теорії грошей і кредиту суспільства є базою до виявлення та пізнання закономірностей становлення грошової та кредитної системи України в умовах становлення ринкових відносин та виходу економіки із стану кризи.

Знання сутності і функцій грошей, законів грошового обігу дозволить студентам уявити їх роль у розвитку суспільства, оцінити наслідки недооцінки ролі товарно-грошових відносин та кредиту в суспільстві.

Складний комплекс грошових відносин потребує не тільки їх конкретного поєднання, але й постійного регулювання. Послаблення впливу фінансово-кредитного механізму на економіку викликане багатьма причинами:

- втратою справжнього призначення кредиту;
- нестійкістю фінансів підприємств;
- зменшенням ролі бюджетів у фінансовому плануванні;
- відсутністю кордонів між бюджетними та кредитними ресурсами.

Усе це свідчить про необхідність своєчасного втручання держави в забезпечення єдиного фінансово-кредитного механізму, який гарантує постійну стійкість системи.

Структура навчальної дисципліни наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Структура навчальної дисципліни

Характеристика дисципліни: підготовка бакалаврів	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 5; у тому числі: змістовних модулів – 2; самостійна робота	Шифр та назва галузі знань: 0305 "Економіка та підприємництво"	Нормативна. Рік підготовки: 2 або 3. Семестр: 4 або 5
Кількість годин: усього – 180; за змістовними модулями: модуль 1 – 92 год.; модуль 2 – 88 год.	Шифр та назва напрямку підготовки: всі напрямки підготовки за вище вказаною галуззю знань (крім напрямку підготовки "Фінанси і кредит")	Лекції: кількість годин – 34. Практичні та семінарські заняття: кількість годин – 34. Самостійна робота: кількість годин – 112
Кількість тижнів викладання дисципліни: 17. Кількість годин на тиждень – 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Вид контролю: залік

У країнах із розвинутою ринковою економікою фінанси є головним економічним інструментом втручання в процеси розширеного відтворення, розподілу, перерозподілу валового внутрішнього продукту. Вони є специфічною формою руху виробничих відносин, підсистемою економічного базису з певною регулюючою основою.

Виконання завдань, що стоять перед навчальною дисципліною, потребує підготовки системи методичних матеріалів, які орієнтовані на їх досягнення з використанням наукового методу навчання в поєднанні із самостійною роботою студентів з поглиблення теоретичних та практичних навичок.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних, практичних (семінарських). Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів з економічною літературою, нормативними та законодавчими актами та статистичними довідками.

1. Кваліфікаційні вимоги до студентів

Необхідна навчальна база перед початком вивчення дисципліни "Гроші та кредит"

Вивчення навчальної дисципліни має значний теоретичний та практичний інтерес. Ця дисципліна органічно пов'язана з дисциплінами "Макроекономіка", "Мікроекономіка", "Економічна теорія", "Історія економічних вчень" та іншими і є основою для вивчення таких дисциплін, як "Фінанси підприємств", "Фінансовий менеджмент", "Маркетинг", "Грошово-кредитні системи", "Організація та планування кредиту".

З метою найкращого вивчення дисципліни студент повинен до початку занять знати загальні економічні терміни з економічної теорії, макроекономіки, мікроекономіки, фінансів, тощо.

Знання навчальних дисциплін "Макроекономіка", "Мікроекономіка", "Економічна теорія", "Історія економічних вчень" та інших, що сформовані у процесі їх вивчення навички дають студентові змогу оволодіти знаннями теорії грошей; теоретичних положень сутності фінансових відносин та їх функціонування в умовах ринку, сформувані вміння і навички практичних розрахунків, які необхідні в роботі економіста та банкіра.

Студент вивчаючи дисципліну може формувати уявлення про:

- 1) сутність економічних категорій "гроші", "кредит", "фінанси", "прибуток", "собівартість", "ціна";
- 2) специфіку вияву суті грошей у різних економічних системах;
- 3) специфічний характер вартості грошей;
- 4) функції грошей та їх еволюцію;
- 5) теорії грошей та їх основні постулати;

- 6) поняття грошового обігу як процесу руху грошей;
- 7) закон кількості грошей, необхідних для обігу, його суть, вимоги та наслідок порушення вимог;
- 8) суть грошового ринку, його економічну структуру;
- 9) елементи грошової системи та основні теми;
- 10) державне регулювання грошової сфери як головне призначення грошової системи;
- 11) інфляцію: її суть, форми вияву, причини та наслідки;
- 12) грошові реформи: їх поняття, цілі та види;
- 13) суть кредиту, форми та види кредиту;
- 14) становлення та розвиток банківської системи України;
- 15) валютний ринок: його суть та основи функціонування;
- 16) валютні ринки, поняття й види;
- 17) валютний курс, порядок встановлення й методологію обчислення валютного курсу національної грошової одиниці України;
- 18) сутність і значення грошових розрахунків у діяльності підприємств, принципи їх розрахунків;
- 19) форми кредитів, які використовуються в господарській діяльності підприємств.

Компетентності студентів, які повинні бути сформовані в результаті засвоєння дисципліни:

Знати: основні терміни та категорії, які використовуються в даній дисципліні; основні законодавчі та нормативні акти, якими регламентуються питання про: НБУ; безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті; порядок регулювання діяльності банків в Україні; порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валюті; порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями; затвердження положення про порядок емісії пластикових карток і здійснення операцій з їх застосуванням; правила використання готівкової іноземної валюти на території України, тощо.

Вміти: використовувати основні законодавчі та нормативні акти, які регламентують порядок для вирішення стереотипних, евристичних та

діагностичних завдань; визначати нові якості грошей як товарного роду на конкретному етапі розвитку виробництва та виконання ними нових специфічних функцій грошей; досліджувати та характеризувати форми застосування грошей в залежності від сфери їх використання (гроші як гроші, гроші як капітал); специфіки функціонування елементів грошово-кредитної системи України; досліджувати макроекономічні показники діяльності ринку для прийняття управлінських рішень щодо визначення оптимальної структури портфеля цінних паперів; аналізувати та оцінювати сучасний стан грошової системи суспільства; аналізувати сучасний стан безготівкового та готівково-грошового обігу; формулювати умови та розробити методи проведення грошової реформи; аналізувати причину бюджетного дефіциту та можливі джерела його покриття; вимірювати рівень інфляції в країні за допомогою різних індексів та оцінювати її вплив на економічне становище; формувати фінансовий план банку і підприємства та проводити аналіз його виконання; проводити аналіз платоспроможності та кредитоспроможності банку і підприємства на основі розрахунку відповідних показників; аналізувати ризики при операціях з опціонами; планувати процеси формування та розвитку ринку фінансових послуг та його окремих сегментів та інститутів; розраховувати основні економічні параметри фінансових послуг та нормативів діяльності різних фінансових інститутів; організовувати фінансовий моніторинг на ринку фінансових послуг; організовувати фінансові послуги на грошовому, валютному ринку; здійснювати комплекс заходів щодо емісії цінних паперів; аналізувати макро та мікро показники діяльності банків; аналізувати макро та мікро показники діяльності фінансово-кредитних установ небанківського типу; аналізувати ефективність роботи банків; аналізувати ефективність роботи фінансово-кредитних установ небанківського типу; розробляти організаційну структуру банку та посадові положення структурних підрозділів; досліджувати діяльність міжнародних валютно-кредитних установ в умовах глобалізації світової економіки; тощо.

Розуміти: сутність і концептуальні основи розвитку форм грошей; схеми грошових потоків на мікро та макро рівні; структуру грошових потоків; дію законів грошового обігу; концептуальні основи розвитку грошового, валютного ринку України; механізм проведення методів та

моделів грошових реформ; механізм роботи валютних курсів; необхідність регулювання валютних курсів; механізм формування попиту та пропозиції грошей на грошовому ринку; особливості формування та реалізації грошово-кредитної політики в Україні; основні постулати класичної кількісної теорії грошей; структуру валютного ринку України; особливості функціонування валютної системи України; різницю між номінальною та реальною процентними ставками; різні методи нарахування процентів та визначення кількості днів нарахування; структуру банківської системи України, використовуючи при цьому різні ознаки класифікації; діяльність небанківських фінансово-кредитних установ; організаційну структуру центрального банку та компетенції його керівних органів; проведення контролю і аналізу у комерційних банків; інструменти центрального банку країни на грошовому ринку; роль центрального банку у функціонуванні банківської системи України; тощо.

Комунікація: встановлювати контакти з різними типами суб'єктами на грошовому, фінансовому, валютному, кредитному ринках; встановлювати комунікативні контакти з клієнтами та контрагентами банку, із співробітниками фінансової установ; донесення інформації про особливості, переваги та недоліки грошових відносин на різних етапах розвитку держав; донесення інформації про особливості, переваги та недоліки використання різних видів платіжних засобів; донесення інформації про особливості, переваги та недоліки використання різних видів кредитних та депозитних договорів; тощо.

Автономність та відповідальність: відповідати за якість сформованих аналітичних записок; відповідати за прийняття рішень; відповідати за якість наданих результатів оцінювання; відповідати за прийняття рішень в невизначених умовах; відповідати за якість оформлення укладених договорів; відповідати за прийняття рішень щодо діяльності банківської установи; тощо.

Володіти: категоріальним апаратом в рамках зазначеної тематики.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Приступаючи до вивчення дисципліни, кожен студент має бути ознайомлений з програмою дисципліни, формами організації навчання, зі

структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання навчальної роботи.

Тематичний план дисципліни складається з двох модулів, кожний з яких об'єднує у собі відносно окремих самостійний блок дисципліни, який логічно пов'язує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками.

Навчальний процес згідно з програмою навчальної дисципліни здійснюється у таких формах: лекційні, семінарські та практичні заняття; самостійної роботи студентів.

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни становить 5 кредитів або 180 годин в табл. 2.

Таблиця 2

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назва тем	Кількість годин, відведених на:		
	лекції	практичні, семінарські заняття	самостійну роботу
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи виникнення грошей та механізм їх функціонування			
1. Сутність і функції грошей	4	4	10
2. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм	2	2	9
3. Грошові системи	2	2	9
4. Інфляція і грошова реформа	2	2	9
5. Грошовий обіг і грошова маса	4	4	10
6. Валютний ринок і валютні системи	4	4	9
Разом годин за модулем	18	18	56
Змістовний модуль 2. Роль та місце кредиту в соціально-економічному просторі			
7. Кредит у ринковій економіці	2	2	9
8. Грошовий ринок	2	2	9

9. Фінансові посередники грошового ринку	4	4	9
10. Центральний банк	4	4	10
11. Комерційні банки	2	2	10
12. Міжнародні валютно–кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	2	2	9
Разом годин за модулем	16	16	56
Усього годин	34	34	112

3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи виникнення грошей та механізм їх функціонування

Тема 1. Сутність і функції грошей

1.1. Предмет і завдання розділу "Гроші та кредит".

Місце розділу в загальноекономічній підготовці бакалаврів з економіки. Формування в майбутніх фахівців сучасного економічного мислення та системи знань щодо загальних об'єктивних закономірностей розвитку грошово-кредитної системи суспільства. Створення необхідної основи для подальшого успішного опанування основних професійно орієнтованих дисциплін у системі підготовки спеціалістів економічного фаху.

1.2. Необхідність грошей.

Гроші як форма вияву суспільних відносин. Специфіка вияву суті грошей у різних економічних системах. Зв'язок грошей з іншими економічними категоріями. Фундаментальні проблеми теорії грошей у працях Аристотеля, Ксенофонта, Платона, А. Сміта, Д. Рікардо, К. Маркса, Дж. Мілля, Дж. Кейнса, У. Джевонса, А. Маршалла, М. Фрідмена, тощо. Альтернативні підходи до вирішення сутності грошей (логіко—історичний, функціональний, еквівалентний, портфельний підхід). Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Роль держави у створенні грошей.

1.3. *Гроші як загальний еквівалент і абсолютно ліквідний актив.* Гроші як особливий товар, мінова й споживча вартість грошей як товару. Гроші як гроші й гроші як капітал. Купівельна спроможність як вираз вартості грошей та різних їх форм. Визначення властивості грошей: стабільність, портативність, зносостійкість, однорідність, подільність, пізнаваність, тощо.

1.4. *Форми грошей та їх еволюція.*

Повноцінні гроші (товарні гроші, металеві гроші). Неповноцінні гроші ((паперові (символічні)) гроші, кредитні (квазігроші, депозитні гроші, електронні гроші, пластикові (платіжні) картки).

1.5. *Поняття про функції грошей та їх еволюцію.*

Функція міри вартості, її суть, сфера використання. Масштаб цін. Ідеальний характер міри вартості. Ціна як грошовий вираз вартості товарів.

Функція засобу обігу, її суть, сфера використання; реальність і кількісна визначеність грошей у цій функції.

Функція засобу платежу, її суть, відмінність від функції засобу обігу, сфера використання, еволюція.

Функція засобу накопичення, її суть, сфера використання. Вплив часу на функцію засобу накопичення.

Світові гроші. Еволюція золота як світових грошей. Передумови використання національних та колективних валют як світових грошей. Взаємозв'язок функцій грошей. Вплив на функції грошей зміни їх вартості.

Тема 2. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм

2.1. Теорія грошей.

Розвиток теорії грошей. Абстрактна теорія (товарна, меркантилістична, металістична, номіналістична, функціональна, марксистська, державна) та прикладна ((монетаристська) класична кількісна теорія, неокласична, кейнсіанська, некейнсіанська, сучасний монометалізм, кейнсіансько-неокласичний синтез)) теорії грошей у працях Аристотеля, Ксенафонта, Платона, Ж. Бодена, Д. Локка, Д. Мілля, А. Сміта, Д. Рікардо, В. Стаффорда, А. Кніса, Г. Кнаппа та інших представників цих теорій. Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей. "Трансакційний варіант" І. Фішера і М. Фрідмена. "Кембриджська версія" кількісної теорії А. Машалла, Дж. Кейнса, А. Пігу,

Д. Робертсона, Д. Патінкіна. Кон'юнктурна теорія цінності грошей М. І. Тугана-Барановського. Основні положення та недоліки абстрактної та прикладної теорії грошей. Сучасний кейнсіансько-неокласичний синтез у теорії грошей. Відмінності в поглядах на гроші послідовників кількісної теорії грошей та трудової теорії вартості.

2.2. Внесок Дж. Кейнса в розвиток кількісної теорії грошей.

Теорія макроекономічного аналізу: місткість ринку, принцип ефективного попиту, теорія зайнятості, норми відсотка, гранична ефективність капіталу. Інфляція за Кейнсом. "Передавальний механізм" у трактуванні Кейнса. Неминучість інфляційних наслідків реалізації кейнсіанських концепцій.

3.3. Сучасний монетаризм як альтернативний напрямок кількісної теорії.

Особливості монетаристських трактувань ролі держави в регулюванні економіки. Внесок М. Фрідмена в розробку монетарної політики на основі неокласичного варіанта кількісної теорії.

Тема 3. Грошові системи

3.1. Суть грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни.

Створення і розвиток грошової системи України. Особливості процесу запровадження національної валюти в Україні: запровадження тимчасової валюти, паралельний обіг купоно-карбованця та карбованця, процес стабілізації тимчасової валюти. Випуск постійної валюти – гривні. Поняття та призначення грошової системи. Елементи грошової системи. Види грошових систем та їх еволюція. Система металевих обігу: біметалізм та монометалізм. Системи паперового та кредитного обігу.

3.2. Класифікація типів грошових систем, їх еволюція.

Класифікація типів грошової системи. Грошові системи ринкового та неринкового зразка. Грошові системи відкритого та закритого зразка. Саморегульовані і регульовані грошові системи.

Тема 4. Інфляція і грошові реформи

4.1. Інфляція: суть, форми вияву, причини та наслідки.

Суть інфляції, її причини, форми вияву та закономірності розвитку інфляції. Види інфляції. Монетаристська та кейнсіанська теорія інфляція. Економічні та соціальні наслідки інфляції. Вплив інфляції на виробництво, зайнятість та життєвий рівень населення. Інфляція в системі державного регулювання. Особливості інфляційного процесу в Україні.

4.2. Грошові реформи: поняття, цілі та види грошових реформ.

Особливості проведення грошових реформ в Україні. Сутність та види грошових реформ. Класифікація типів грошових реформ. Методи проведення грошових реформ (метод блокування банківських рахунків, метод списання готівки і коштів населення на банківських рахунках, метод реформи паралейного обігу валют). Основні методи стабілізації валют: дефляція, деномінація, нуліфікація, девальвація, ревальвація. Основні моделі грошових реформ. Особливості проведення грошової реформи в Україні.

Тема 5. Грошовий обіг і грошова маса

5.1. Поняття грошового обігу як процесу руху грошей.

Сутність та економічна основа грошового обігу. Грошовий обіг на макро та мікрорівні. Основні суб'єкти грошового обігу: фірми, сімейні господарства, державні структури, фінансові посередники. Структура сукупного грошового обігу за економічним змістом та формою платіжних засобів. Грошовий обіг. Фіскально-бюджетний обіг. Кредитний обіг. Фінансовий обіг. Основні ринки, що взаємопов'язані грошовим обігом.

5.2. Закон кількості грошей, необхідних для обігу, його суть, вимоги та наслідки порушення вимог.

Закони грошового обігу (по К. Марксу та І. Фішеру), Швидкість обігу грошей: поняття, фактори, що визначають швидкість обігу, вплив її на масу та сталість грошей. Порядок розрахунку швидкості обігу грошей (за І. Фішером, М. Кейнсом, М. Фрідменом).

5.3. Основні сфери грошового обігу.

Безготівковий грошовий обіг. Основні принципи організації безготівкових розрахунків в Україні. Форми безготівкового грошового

обігу (платіжне доручення, платіжна вимога-доручення, платіжна вимога, інкасове доручення, чек, вексель, акредитив, дистанційне обслуговування, електронні гроші, пластикові (платіжні) картки) та їх операції. Грошово-готівковий обіг. Регулювання готівкових платежів. Співвідношення між безготівковим і готівковим грошовим обігом та подальша його тенденція. Канали надходження грошей та їх вилучення з грошового обігу.

5.4. Маса грошей, що обслуговує грошовий обіг, її склад та фактори, що визначають її зміну.

Структура грошової маси. Базові гроші. Грошові агрегати. Характеристика грошових агрегатів. Первинна емісія Центрального банку. Вторинна емісія депозитних грошей комерційних банків. Грошово-кредитний мультиплікатор.

Тема 6. Валютний ринок і валютні системи

6.1. Поняття валюти.

Суть і види валютних відносин. Призначення і сфера використання валюти. Види валюти: національна, іноземна, колективна.

6.2. Валютний курс та конвертованість валют.

Сутність, та призначення валютного курсу. Види валютних курсів. Порядок визначення валютних курсів. Регулювання валютних курсів. Режим валютного курсу в Україні. Поняття, значення й механізм забезпечення конвертованості валюти. Регулятивні інструменти валютного курсу.

6.3. Валютний ринок: суть та основи функціонування.

Сутність валютного ринку. Об'єкти та суб'єкти валютного ринку. Класифікація валютних ринків. Функції та операції валютного ринку. Біржова та позабіржова торгівля валютою. Роль банків на валютному ринку. Чинники, що впливають на кон'юнктуру валютного ринку.

6.4. Валютне регулювання: суть і необхідність.

Суб'єкти валютного регулювання. Органи валютного регулювання. Валютне регулювання та контроль в Україні. Пряме та опосередковане валютне регулювання. Інструменти валютного регулювання (адміністративні та економічні). Основні положення порядку обігу іноземної валюти на території України. Регламентація статусу валюти та

порядку здійснення операцій з нею (правила купівлі-продажу, ввозу-вивозу, використання валютного виторгу, здійснення валютних платежів, накопичення золотовалютних запасів тощо). Золотовалютні запаси в системі валютного регулювання.

6.5. Валютні системи: поняття, структура, призначення.
Розвиток валютної системи України. Види валютних систем: національні, регіональні, світові.

Змістовний модуль 2. Роль та місце кредиту в соціально-економічному просторі

Тема 7. Кредит у ринковій економіці

7.1. Теорії кредиту.

Основні положення натуралістичної теорії кредиту у працях А. Сміта, Д. Рікардо, Ж. Сей, А. Вангеру, А. Тюрго, Дж. Мілля, А. Маршалла та інших економістів. Основні положення капіталотворчої теорії кредиту у працях Д. Ло, Г. Маклеода, Й. Шумпетера, А. Ганна, Дж. Кейнса.

7.2. Необхідність кредиту.

Економічна суть кредиту. Суб'єкти та об'єкти кредитних відносин. Основні функції кредиту. Форми та види кредитів. Характеристики окремих форм кредиту: банківського, державного, комерційного, міжнародного, споживчого, лізингового, іпотечного та ін. Принципи банківського кредитування.

Тема 8. Грошовий ринок

8.1. Сутність та особливості функціонування грошового ринку.

Суб'єкти та об'єкти грошового ринку. Гроші як об'єкти та інструменти купівлі-продажу. Структура грошового ринку (ринок грошей (монетарний ринок), ринок капіталів, ринок банківських кредитів, ринок продуктів інших фінансових інституцій, фондовий ринок, ринок кредитних угод, валютний ринок, ринок цінних паперів) та їх характеристика. Особливості вияву на грошовому ринку основних ринкових ознак: попиту, пропонування, ціни.

8.2. Інституційна модель грошового ринку.

Канали прямого (фінансовий ринок) й опосередкованого (фінансове посередництво) фінансування. Банки й небанківські фінансово-кредитні структури як суб'єкти грошового ринку.

8.3. Попит на ринку грошей.

Теоретичні моделі попиту на гроші. Поняття попиту на гроші. Попит на гроші і швидкість обігу грошей. Цілі та мотиви (за Кейнсом) попиту на гроші. Чинники впливу на попит грошей. Вплив на ринок змін у попиту на гроші. Особливості формування попиту на гроші в умовах економіки України.

8.4. Пропозиція на ринку грошей.

Поняття пропозиції грошей. Формування пропозиції грошей і його чинники. Графічні моделі пропозиції грошей (ринок грошей). Рівновага на ринку грошей та процент. Вплив на ринок змін у пропозиції грошей.

8.5. Основи функціонування ринку капіталів.

Заощадження як джерело та межа пропозиції на ринку капіталу. Попит на гроші як капітал. Графічна модель ринку капіталу. Інструменти ринку капіталів.

8.6. Теоретичні основи процента.

Відсоток (позичковий процент) за кредит. Розмір процентної ставки на макро та мікрорівні. Номінальна процентна ставка. Реальна ставка процента. Депозитна ставка процента. Теорія вибору портфеля активів. Поведінка ринкових процентних ставок. Ризикова та строкова структура процентних ставок.

Тема 9. Фінансові посередники грошового ринку

9.1. Сутність, призначення та види фінансового посередництва.

Фінансові посередники як суб'єкти грошового ринку. Загальна схема фінансового посередництва. Послуги фінансових посередників (зменшення ризику фінансових посередників, збільшення ліквідності своїх клієнтів, інформаційні послуги). Види фінансових посередників (депозитні інституції, договірні ощадні інституції, інвестиційні інституції). Економічні вигоди фінансового посередництва (трансакційні витрати, інформаційні витрати).

9.2. Банки як суб'єкт фінансового посередництва.

Місце банків у системі грошового ринку. Функції банків (трансакційні та емісійна). Небанківські фінансово-кредитні установи: страхові компанії, пенсійні фонди, ломбарди, лізингові компанії, факторингові

компанії, інвестиційні фонди, фінансові компанії, спілки тощо. Особливості їх функціонування.

Тема 10. Центральний банк

10.1. Центральний банк, їх походження, призначення, функції та операції.

Становлення та розвиток банківської системи України. Структура та правовий статус НБУ. Завдання і функції НБУ. Операції НБУ. Організація нагляду Національного банку України за діяльністю комерційних банків. Санкції, які застосовуються НБУ за порушення банківського законодавства.

10.2. Контроль та аудит у Центральному банку.

Основні цілі та структура контролю у Центральному банку. Принципи та елементи ефективної системи внутрішнього контролю у Центральному банку. Роль і завдання внутрішнього аудиту.

10.3. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери.

Грошово-кредитна політика Центрального банку: сутність, цілі (стратегічні, проміжні, поточні), інструменти (опосередкованого та прямого впливу), грошово-кредитної політики. Класифікація критеріїв грошово-кредитної політики.

Тема 11. Комерційні банки

11.1. Комерційні банки: походження, види, правові основи організації.

Розвиток та формування комерційних банків України. Ліцензування банківської діяльності. Функції комерційних банків.

11.2. Операції комерційних банків, їх класифікація та загальна характеристика.

Пасивні (власні ресурси, залучені ресурси, позичені ресурси) і активні (грошові кошти, кредитний портфель, цінні папери на продаж, інвестиційний портфель, майно та нематеріальні активи) операції комерційних банків. Комісійно-посередницькі операції банків. Банківські ризики.

Тема 12. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною

12.1. Міжнародні валютно-кредитні установи та їх призначення.

Поняття валютно-кредитної установи. Міжнародний валютний фонд. Міжнародний банк реконструкції і розвитку. Міжнародна асоціація розвитку. Міжнародна фінансова корпорація. Багатостороння агенція гарантування інвестицій. Міжнародний центр із врегулювання інвестиційних спорів. Банк міжнародних розрахунків.

12.2. Регіональні валютно-кредитні установи.

Поняття регіональних валютно-кредитних установ. Європейський банк реконструкції та розвитку. Міжамериканський банк розвитку. Багатосторонній інвестиційний фонд. Африканський банк розвитку. Азіатський банк розвитку. Банк розвитку держав Центральної Африки. Міжнародний інвестиційний банк.

4. Плани лекцій

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи виникнення грошей та механізм їх функціонування

Тема 1. Сутність та функції грошей

- 1.1. Предмет і завдання дисципліни "Гроші та кредит".
- 1.2. Необхідність грошей.
- 1.3. Гроші як загальний еквівалент і абсолютно ліквідний актив.
- 1.4. Форми грошей та їх еволюція.
- 1.5. Поняття про функції грошей та їх еволюція.

Література: [1 – 14].

Тема 2. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм

- 2.1. Теорія грошей.
- 2.2. Внесок Дж. Кейнса в розвиток кількісної теорії грошей.
- 2.3. Сучасний монетаризм як альтернативний напрямок кількісної теорії.

Література: [1 – 5; 9 – 14].

Тема 3. Грошові системи

3.1. Суть грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни.

3.2. Основні типи грошових систем, їх еволюція.

Література: [1 – 5; 9 – 14].

Тема 4. Інфляція і грошові реформи

4.1. Інфляція: суть, форми вияву, причини та наслідки.

4.2. Грошові реформи: поняття, цілі та види грошових реформ.

Література: [1 – 5; 9 – 14].

Тема 5. Грошовий обіг і грошова маса

5.1. Поняття грошового обігу як процесу руху грошей.

5.2. Закон кількості грошей, необхідних для обігу, його суть, вимоги та наслідки порушення вимог.

5.3. Основні сфери грошового обігу.

5.4. Маса грошей, що обслуговує грошовий обіг, її склад та фактори, що визначають її зміну.

Література: [1 – 5; 8 – 14].

Тема 6. Валютний ринок і валютні системи

6.1. Поняття валюти.

6.2. Валютний курс та конвертованість валют.

6.3. Валютний ринок: суть та основи функціонування.

6.4. Валютне регулювання: суть і необхідність.

6.5. Валютні системи: поняття, структура, призначення.

Література: [1 – 5; 8 – 14].

Змістовний модуль 2. Роль та місце кредиту в соціально-економічному просторі

Тема 7. Кредит у ринковій економіці

7.1. Теорії кредиту.

7.2. Необхідність кредиту.

Література: [1 – 5; 9 – 14].

Тема 8. Грошовий ринок

8.1. Сутність та особливості функціонування грошового ринку.

8.2. Інституційна модель грошового ринку.

8.3. Попит на ринку гроші.

8.4. Пропозиція на ринку грошей.

8.5. Основи функціонування ринку капіталів.

8,6. Теоретичні основи процента.

Література: [1 – 5; 9 – 14].

Тема 9. Фінансові посередники грошового ринку

9.1. Сутність призначення та види фінансового посередництва.

9.2. Банки як суб'єкт фінансового посередництва.

Література: [1 – 14].

Тема 10. Центральний банк

10.1. Центральні банки, їх походження, призначення, функції та операції.

10.2. Контроль та аудит у Центральному банку

10.3. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери.

Література: [1 – 5; 9 – 17].

Тема 11. Комерційні банки

11.1. Комерційні банки: походження, види, правові основи організації.

11.2. Операції комерційних банків, їх класифікація та загальна характеристика.

Література: [1 – 5; 9 – 17].

Тема 12. Міжнародні валютно-кредитні установи та форма їх співробітництва з Україною

12.1. Міжнародні валютно–кредитні установи та їх призначення.

12.2. Регіональні валютно-кредитні установи.

Література: [1 – 5; 9; 10].

5. Плани семінарських та практичних занять

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентом теоретичних знань, отриманих як на лекційних заняттях, так і в процесі самостійного вивчення матеріалу.

У процесі проведення семінарського заняття викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези, фіксовані виступи, на підставі індивідуально виконаних завдань, самостійних робіт, у тому. Семінарські заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних кабінетах з однією академічною групою.

На семінарському занятті, викладач оцінює виступи студентів, їх активність у дискусії, вміння формулювати свою думку і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові оцінки за семінарських заняттях вносяться до журналу викладача і враховуються в підсумковій оцінці (практичний та семінарський модуль) з даної навчальної дисципліни.

Практичне заняття – це форма навчального заняття, при якій викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно до сформульованих завдань (кросвордів, тестів, задач, схем, графіків).

У процесі проведення практичного заняття студенти самостійно або у малих групах (при попередньому поясненні викладача) вирішують запропоновані завдання різного рівня складності, виробничі ситуації чи ділові ігри. Наприкінці заняття з метою виявлення ступеня засвоєння матеріалу викладачем проводиться перевірка роботи, яку виконували студенти, та підведення підсумків з виставленням відповідної оцінки в залежності від результатів виконаної роботи.

За ознакою рівня складності завдань діяльності, що вирішуються фахівцем, усі завдання розподіляються на три класи: *стереотипні* ("С"); *діагностичні* ("Д") та *евристичні* ("Е"). Практичні завдання різного рівня складності та спрямованості дають можливість опрацювання студентом у процесі їх виконання певних функцій та завдань діяльності, що має забезпечити підготовку висококваліфікованих фахівців.

Вивчаючи рекомендовану літературу, нормативні та законодавчі документи за даною темою занять, студент повинен у тезисному варіанті законспектувати дану тему.

Оцінки, отримані студентом за окремі практичні та семінарські заняття протягом навчального семестру, відбуваються за результатами (усних відповідей, письмових відповідей, тестування, докладів, обговорення конкретних ситуацій, вирішення практичних завдань, розв'язання розрахунково-аналітичних задач, виконання завдань для самостійної роботи), які визначаються викладачем за шкалою балів, що зараховуються при виставленні проміжних та поточних модульних (практичний та семінарський модульний контроль) оцінок з даної навчальної дисципліни.

За накопиченими результатами проміжного та поточного контролю проводиться атестація студентів та здійснюються модульні контролю роботи. Формою підсумкового контролю є залік. Студент допускається до заліку за умови, якщо оцінки були позитивними на протязі навчального семестру.

План проведення практичних (семінарських) занять

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи виникнення грошей та механізм їх функціонування

Тема 1. Сутність та функції грошей

1. Гроші як історична та економічна категорія.
2. Еволюція форм грошей у процесі розвитку товарно-грошових відносин.
3. Розвиток пластикових карток в Україні.
4. Банківські операції з пластиковими картками.
5. Вплив грошей на економічні та соціальні процеси.
6. Функції грошей і їхня еволюція.

Література: [1 – 5; 8 – 14].

Тема 2. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм

1. Сутність кількісної теорії грошей і причини її виникнення.
2. Внесок українського економіста Н. Туган-Барановського в кількісну теорію грошей.
3. Внесок Дж. Кейнса в розвиток кількісної теорії грошей.
4. Сучасний монетаризм, його провідні напрями і тенденції

Література: [1 – 14].

Тема 3. Грошові системи

1. Основні етапи розвитку грошової системи на Русі.
2. Механізм обертання грошей на території України в епоху середньовіччя.
3. Грошова система Української Народної Республіки.
4. Створення і розвиток грошової системи в Україні.
5. Грошово-кредитна політика України на сучасному етапі.
6. Фіскально-бюджетна політика в системі державного регулювання ринкової економіки.

Література: [1 – 14].

Тема 4. Інфляція і грошові реформи

1. Проблеми інфляції в Україні наприкінці XX - на початку XXI століття.

2. Вплив інфляції на виробництво, зайнятість і життєвий рівень населення.
3. Методи проведення грошових реформ.
4. Основні етапи розвитку грошових реформ в Україні. Особливості їх проведення.
5. Теорія та практика проведення реформи паралельного обігу валюти.
6. Світовий досвід проведення успішних грошових реформ.

Література: [1 – 5; 9 – 14].

Тема 5. Грошовий обіг і грошова маса

1. Сучасні способи платежів, що обслуговують грошовий обіг.
2. Грошовий обіг і грошові потоки в Україні.
3. Роль центральних і комерційних банків у механізмі поповнення маси грошей в обігу.
4. Основні ринки, що взаємопов'язані з грошовим обігом.
5. Закон грошового обігу та сучасні особливості його прояву.
6. Грошова маса, що обслуговує грошовий обіг її якісна і кількісна характеристика.

Література: [1 – 5; 9 – 14].

Тема 6. Валютний ринок і валютні системи

1. Валютне регулювання і контроль в Україні.
2. Валютні операції комерційних банків.
3. Валютна система України та перспективи її розвитку.
4. Валютний ринок та механізм його регулювання.
5. Золотовалютний запас в Україні в системі валютного регулювання.
6. Розвиток і формування валютного ринку в Україні.
7. Світова валютна система.
8. Платіжний баланс у механізмі валютного регулювання.
9. Європейська валютна система.

Література: [1 – 5; 9 – 14].

Змістовний модуль 2. Роль та місце кредиту

в соціально-економічному просторі

Тема 7. Кредит у ринковій економіці

1. Наукові теорії кредиту та їх вплив на вдосконалення практики.
2. Механізм забезпечення поворотності кредиту.
3. Кредитна політика України.
4. Теоретичні концепції кредиту.
5. Основні ознаки і складові елементи кредитної системи.
6. Формування кредитних відносин між позичальником і банком

Література: [1 – 5; 9 – 14].

Тема 8. Грошовий ринок

1. Теоретичні моделі попиту, пропозиції та ціни на грошовому ринку, мотиви і показники визначення.
2. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку в Україні.
3. Банки і небанківські фінансово-кредитні структури як об'єкти грошового ринку.
4. Вплив грошової емісії банків на пропозицію грошей.

Література: [1 – 17].

Тема 9. Фінансові посередники грошового ринку

1. Небанківські фінансово-кредитні установи в Україні.
2. Стійкість банківської системи України, як вирішальна умова, її успішного функціонування.

Література: [1 – 5; 9 – 14].

Тема 10. Центральний банк

1. Створення і розвиток банківської системи України.
2. Національний банк України, його походження, призначення та функції.
3. Функції й операції НБУ.
4. Грошово-кредитна політика центрального банку держави.
5. Механізм державного регулювання банківської системи.
6. Аудит та контроль у банківській сфері.

7. Інформаційні системи і технології в банківській сфері.
8. Законодавча регламентація діяльності органів фінансового контролю в Україні.

Література: [1 – 5; 9 – 14].

Тема 11. Комерційні банки

1. Створення і розвиток комерційного банку.
2. Інвестиційні операції комерційних банків.
3. Кредитні операції комерційних банків.
4. Факторингові операції комерційних банків.
5. Пасивні операції комерційних банків.
6. Активні операції комерційних банків.

Література: [1 – 5; 9 – 14].

Тема 12. Міжнародні валютно-кредитні установи та форма їх співробітництва з Україною

1. Міжнародний валютний фонд.
2. Світовий банк.
3. Європейський банк реконструкції і розвитку.
4. Форми міжнародних розрахунків.
5. Форми міжнародного кредиту.

Література: [1 – 5; 9 – 14].

6. Самостійна робота студента

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни окрім лекційного матеріалу та практичного є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань банківської діяльності.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам:

1. Вивчення лекційного матеріалу.

2. Робота з вивчення рекомендованої літератури.
3. Вивчення основних термінів та понять за темами дисципліни.
4. Підготовка до семінарських і практичних занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування.
5. Контрольна перевірка кожним студентом особистих знань за запитаннями для самостійного поглибленого вивчення та самоконтролю.

Перелік питань для самостійного опрацювання

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи виникнення грошей та механізм їх функціонування

Тема 1. Сутність і функції грошей

1. Предмет і завдання навчальної дисципліни "Гроші та кредит".
2. Які існують концепції походження грошей та яка з них більш адекватна ринковій практиці використання грошей в економіці?
3. Які недоліки мали гроші у вигляді злиwkів металу?
4. Назвіть основні причини деномінації золота.
5. Коли й чому виникли паперові гроші?
6. Еволюція неповноцінних форм грошей.
7. Порівняльна характеристика паперових, квазігрошей, депозитний, електронних, пластикових карток.
8. Купівельна спроможність як вираження вартості грошей у різних їх формах.
9. Що таке вартість грошей як грошей, на чому вона базується і в чому проявляється?
10. Що таке вартість грошей як капіталу, на чому вона базується і в чому вона проявляється?
11. Функції грошей: поняття, еволюція та їх взаємозв'язок.
12. Які існують відмінності в іноземній та вітчизняній літературі щодо визначення кількості функцій грошей? У чому їх протилежність?

Література: [1 – 14].

Тема 2. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм

1. Які основні положення монетаристської теорії грошей, у чому її відмінність від абстрактної теорії грошей ?
2. У чому полягає сутність кількісної теорії грошей та її внутрішня єдність з номіналістичною теорією? Які напрямки в кількісній теорії грошей ви запам'ятали ?
3. У чому полягають основні постулати класичної кількісної теорії грошей?
4. Чому кейнсіанська доктрина має внутрішню інфляційну спрямованість?
5. Проаналізуйте кон'юнктуру теорії М. І. Туган-Барановського. Які її положення стали базою розвитку теорії грошей?
6. Що нового вніс у кількісну теорію грошей Туган – Барановський?
7. Внесок Дж. Кейнса в розвиток кількісної теорії грошей.
8. Внесок М. Фрідмена в розвиток кількісної теорії грошей.

Література: [1 – 5; 9 – 14].

Тема 3. Грошові системи

1. Сутність грошової системи, її призначення і місце в економічній системі країни.
2. Створення і розвиток грошової системи в Україні.
3. Як запроваджувалася в обіг нова грошова система України? У чому полягали труднощі її впровадження в обіг?
4. Основні типи грошових систем та їх еволюція.
5. Які основні елементи грошової системи?
6. Класифікація типів грошових систем.

Література: [1 – 5; 9 – 14].

Тема 4. Інфляція і грошові реформи

1. Суть та значення інфляції.
2. Форми і причини інфляції.
3. Чому інфляція виникла після появи паперових грошей?
4. Чи завжди інфляція негативно впливає на економіку?
5. Як розраховуються індекси інфляції?
6. Основні моделі грошових реформ.

7. Основні методи грошової реформи.
8. Основні етапи розвитку грошових реформ в Україні. Особливості їх проведення.
9. Світовий досвід проведення успішних грошових реформ.

Література: [1 – 5; 9 – 14].

Тема 5. Грошовий обіг і грошова маса

1. Грошовий обіг: поняття, структура і його характеристика.
2. Структура грошового обігу.
3. Сектори грошового обігу та канали руху грошей.
4. Охарактеризуйте грошові потоки між суб'єктами господарювання.
5. Охарактеризуйте вексельну форму розрахунків.
6. Охарактеризуйте чекову форму розрахунків.
7. Охарактеризуйте акредитивну форму розрахунків.
8. Охарактеризуйте інкасову форму розрахунків.
9. Охарактеризуйте схему платежу за розрахунками платіжного доручення.
10. Охарактеризуйте схему платежу за розрахунками платіжної вимоги.
11. Назвіть основні принципи організації безготівкових розрахунків.
12. Охарактеризуйте основні ринки, що взаємопов'язані з грошовим обігом.

Література: [1 – 5; 8 – 14].

Тема 6. Валютний ринок і валютні системи

1. Поняття, значення й механізм забезпечення конвертованості валюти.
2. Що таке паритет купівельних спроможностей валют і чи має він зв'язок з курсом, як визначається?
3. Що таке конвертованість валюти. Які види конвертованості валюти ви знаєте?
4. Які види курсової політики Ви знаєте? До яких наслідків приводить кожний із напрямів курсової політики?
5. Які ви знаєте сучасні типи режимів валютних курсів?

6. Охарактеризуйте, які види операції виконуються на валютному ринку.
7. У чому полягає сутність операцій форвард, ф'ючерс, валютний своп, опціон?
8. Валютне регулювання: суть і необхідність.
9. Охарактеризуйте основні інструменти валютної політики.
10. Торгівля іноземною валютою. Різновид операцій та аналіз їх прибутковості.
11. Неторговельні операції. Сутність та види операцій.
12. Європейська валютна система.
13. Світова валютна система.
14. Поясніть механізм, функціонування та перспективи Європейської валютної системи?

Література: [1 – 5; 8 – 14].

Змістовний модуль 2. Роль та місце кредиту в соціально-економічному просторі

Тема 7. Кредит у ринковій економіці

1. Теоретичні концепції кредиту.
2. Сучасні форми та види кредиту, сфери їх використання.
3. Сутність відсотка за кредит, його види.
4. Формування кредитних відносин між позичальником і банком.
5. Кредитна політика комерційного банку.
6. Які питання при формуванні має вирішувати інвестор, щоб його портфель мав активи.
7. Дохідність операцій з акціями.
8. Дохідність операцій з облігаціями.
9. За рахунок якого джерела акціонерні товариства нараховують дивіденди?

Література: [1 – 5; 9 – 14].

Тема 8. Грошовий ринок

1. Що є інструментом купівлі-продажу на грошовому та на товарному ринках? Які види інструментів використовуються на грошовому ринку?
2. Структура грошового ринку та особливості його функціонування.
3. Сутність і значення попиту, пропозиції і ціни на грошовому ринку.
4. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку в Україні.
5. Банки і небанківські фінансово-кредитні структури як об'єкти грошового ринку.
6. Чим відрізняються погляди Дж. Кейнса і М. Фрідмена щодо мотивів накопичення грошей?
7. Охарактеризуйте діяльність ринку цінних паперів в Україні.
8. У чому різниця між первинним та вторинним ринком цінних паперів?
9. Охарактеризуйте принцип діяльності фондової біржі.
10. Сучасний стан та основні тенденції розвитку ринку цінних паперів.
11. Що таке попит на гроші? Це явище залишку чи потоку і чому? Чим відрізняється попит на гроші від попиту на товари?

Література: [1 – 5; 9 – 14].

Тема 9. Фінансові посередники грошового ринку

1. Яка існує класифікація фінансових посередників.
2. Чи всі види банків виконують посередницьку функцію на грошовому ринку?
3. Яка специфіка діяльності приватних і державних пенсійних фондів як самостійних юридичних осіб.
4. Охарактеризуйте основні види діяльності небанківських кредитно-фінансових установ.
5. Які особливості функціонування небанківських кредитно-фінансових установ в Україні?
6. Загальна схема фінансового посередництва.
7. Небанківські фінансово-кредитні установи в Україні.

Література: [1 – 14].

Тема 10. Центральний банк

1. Структура Національного банку України.
2. Які санкції застосовує Національний банк України за порушення банківського законодавства.
3. Роль і завдання внутрішнього аудиту.
4. Функції й операції НБУ.
5. Що таке стратегічні, проміжні, тактичні цілі грошово-кредитної політики? Як вони пов'язані між собою.

Література: [1 – 5; 9 – 17].

Тема 11. Комерційні банки

1. Види банків, їх характеристика.
2. Операції комерційних банків, їх класифікація і загальна характеристика.
3. Основні нормативи, що регулюють діяльність комерційного банку.
4. Які послуги виконують комерційні банки?
5. Які послуги комерційним банкам надає НБУ?
6. Які форми рахунку використовують банки при наданні кредиту?
7. Контроль НБУ за діяльністю комерційних банків.
8. Пасивні операції комерційних банків.
9. Активні операції комерційних банків.

Література: [1 – 5; 9 – 17].

Тема 12. Міжнародні валютно-кредитні установи та форма їх співробітництва з Україною

1. Характеристика міжнародних валютно-фінансових організацій.
2. Характеристика і регіональних валютно-фінансових організацій.
3. Мета створення Міжнародного валютного фонду. Його головні функції.
4. Банк Міжнародних розрахунків – специфічна міжнародна валютно-кредитна установа.
5. Діяльність Міжнародного валютного фонду.
6. Як формуються ресурси МБРР?
7. Охарактеризуйте організаційну структуру та завдання окремих підрозділів БМР.

8. Діяльність Європейського банку реконструкції і розвитку.
9. Діяльність Світового банку.
10. Які інститути входять до Групи Світового банку?
11. Діяльність Міжамериканського банку розвитку
12. Діяльність Африканського банку розвитку.
13. Діяльність Азіатського банку розвитку.
14. Форми міжнародних розрахунків.

Література: [1 – 5; 9; 10].

7. Контрольні запитання для самодіагностики

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи виникнення грошей та механізм їх функціонування

Тема 1. Сутність і функції грошей

1. Предмет і завдання розділу "Гроші та кредит".
2. Зв'язок грошей з іншими економічними категоріями.
3. Які існують концепції походження грошей та яка з них більш адекватна ринковій практиці використання грошей в економіці
4. Порівняльна характеристика паперових, квазігрошей, депозитних, електронних, пластикових карток.
5. Портфельний підхід до визначення сутності грошей.

Література: [1 – 14].

Тема 2. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм

1. У чому полягають основні постулати класичної кількісної теорії грошей?
2. Чим відрізняється підхід "кембриджської школи" до аналізу кількісного фактора від класичної кількісної теорії І. Фішера?
3. Чому кейнсіанська доктрина має внутрішню інфляційну спрямованість?
4. Внесок Дж. Кейнса в розвиток кількісної теорії грошей.
5. Внесок М. Фрідмена в розвиток кількісної теорії грошей.

Література: [1 – 5; 9 – 14].

Тема 3. Грошові системи

1. Створення і розвиток грошової системи в Україні.
2. Як запроваджувалася в обіг нова грошова система України? У чому полягали труднощі її впровадження в обіг?
3. Основні типи грошових систем та їх еволюція.
4. Які основні елементи грошової системи?
5. Дайте характеристику системи кредитних грошей. Чим вона відрізняється від системи паперових грошей?

Література: [1 – 5; 9 – 14].

Тема 4. Інфляція і грошові реформи

1. Чому інфляція виникла після появи паперових грошей?
2. Як розраховуються індекси інфляції?
3. Основні моделі грошових реформ.
4. Основні методи грошової реформи.
5. Основні етапи розвитку грошових реформ в Україні. Особливості їх проведення.

Література: [1 – 5; 9 – 14].

Тема 5. Грошовий обіг і грошова маса

1. Основні суб'єкти грошового обігу.
2. Структура сукупного грошового обігу.
3. Готівковий грошовий обіг.
4. Безготівковий грошовий обіг.
5. Структура грошового потоку.
6. Які фактори впливають на масу грошей?
7. Який порядок розрахунку швидкості обігу грошей?
8. Що таке грошовий мультиплікатор?

Література: [1 – 5; 8 – 14].

Тема 6. Валютний ринок і валютні системи

1. Дайте характеристику системи кредитних грошей. Чим вона відрізняється від системи паперових грошей?
2. Що таке деномінація?
3. Які види валютних курсів?
4. Що таке валютний паритет?

Література: [1 – 5; 8 – 14].

Змістовний модуль 2. Роль та місце кредиту в соціально-економічному просторі

Тема 7. Кредит у ринковій економіці

1. Принципи банківського кредитування
2. Як визначаються проценти за простою або складною процентною ставкою.
3. Які питання при формуванні має вирішувати інвестор, щоб його портфель мав активи.
4. Як розраховуються проценти за депозитами?
5. За рахунок якого джерела акціонерні товариства нараховують дивіденди?
6. Яким чином можна розрахувати ціну звичайної акції?
7. Яка існує різниця між розрахунком ціни звичайної акції та привілейованої?
8. Як розраховується вартість облігації?

Література: [1 – 5; 9 – 14].

Тема 8. Грошовий ринок

1. Чим ціна на грошовому ринку відрізняється від ціни на товарному ринку?
2. Назвіть основні групи фінансових посередників?
3. Що таке попит на гроші? Це явище залишку чи потоку і чому?
Чим відрізняється попит на гроші від попиту на товари?
4. Як пов'язаний попит на гроші зі швидкістю обігу грошей?
5. Які фактори впливають на зміну пропозиції та попиту грошей?

Література: [1 – 5; 9 – 14].

Тема 9. Фінансові посередники грошового ринку

1. Охарактеризуйте основні види діяльності небанківських кредитно-фінансових установ.
2. Місце банків на грошовому ринку.
3. Загальна схема фінансового посередництва.

Література: [1 – 14].

Тема 10. Центральний банк

1. У чому полягає незалежність НБУ і яке вона має значення?
2. Дайте характеристику відносинам НБУ з органами державної влади.
3. Роль і завдання внутрішнього аудиту.
4. Створення і розвиток банківської системи України.
5. Функції й операції НБУ.
6. У чому полягають основні повноваження банківських регулятивно–наглядових органів?

Література: [1 – 5; 9 – 17].

Тема 11. Комерційні банки

1. Операції комерційних банків, їх класифікація і загальна характеристика.
2. Охарактеризуйте основні етапи розвитку комерційних банків.
3. Основні нормативи, що регулюють діяльність комерційного банку.

Література: [1 – 5; 9 – 17].

Тема 12. Міжнародні валютно-кредитні установи та форма їх співробітництва з Україною

1. Характеристика міжнародних валютно-фінансових організацій.
2. Характеристика і регіональних валютно-фінансових організацій.

Література: [1 – 5; 9; 10].

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі: індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Формами індивідуально-консультативної роботи є:

а) засвоєння теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь);

групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) засвоєння практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:

індивідуальне здавання виконаних робіт;

підготовка реферату для виступу на науковому семінарі;

підготовка реферату для виступу на науковій конференції.

9. Методики активізації процесу навчання

При викладанні дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачено застосування таких навчальних технологій, як: проблемні лекції, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, рольові ігри, презентації. Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але і високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у:

високій мотивації студентів;

закріпленні теоретичних знань на практиці;

підвищенні самосвідомості студентів;

виробленні здатності ухвалювати самостійні рішення;

виробленні здібності до колективних рішень;

виробленні здібності до соціальної інтеграції;

придбанні навичок вирішення конфліктів.

Проблемні лекції – спрямовані на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються тим, що коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздаванням студентам під час лекції друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При проведенні лекцій студентам даються питання для самостійного розміркування, проте лектор сам уникає прямої відповіді на поставлені запитання, а висвітлює лекційний матеріал таким чином, щоб отримати відповідь студента. Система питань, які розглядає студент у під час лекції або самостійної роботи, повинна відігравати важливу роль, примушує студента привільно сконцентруватися і почати активно мислити у пошуках правильної відповіді.

Міні-лекції – передбачають виклад навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю, як правило, як частина заняття – дослідження.

Робота в малих групах – використовується з метою активізації роботи студентів при проведенні семінарських і практичних занять, це так звані групи психологічного комфорту, де кожен учасник відіграє свою особливу роль і певними своїми якостями доповнює інших. Використання цієї технології дає змогу структурувати практично семінарське заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Семінари-дискусії – передбачають обмін думками та поглядами з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Мозкові атаки – це метод розв'язання невідкладних завдань за дуже обмежений час. Сутність його полягає в тому, щоб висловити якнайбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) – дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших

ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Презентації – виступи перед аудиторією – використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації нових товарів та послуг.

Презентації – виступи перед аудиторією – використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації нових товарів та послуг.

Ознайомленні або початкові ігри – частіше за все використовуються на початку занять для створення робочої атмосфери, "настройки" учасників на групову роботу.

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено у табл. 3.

Таблиця 3

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних методів
1	2
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи виникнення грошей та механізм їх функціонування	
Тема 1. Сутність і функції грошей	Проблемна-лекція, семінар-дискусія з питання "Роль держави у створенні грошей", робота в малих групах
Тема 2. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм	Міні-лекція з питання "Моделі грошових потоків на макро і мікро рівні", робота в малих групах, презентація, мозкові атаки
Тема 3 Грошові системи	Міні-лекція, семінар-дискусія з питання "Формування грошово-кредитної політики в Україні", презентації, робота в малих групах
Тема 4. Інфляція і грошові реформ	Міні-лекція, семінар-дискусія з питання "Особливості інфляційного процесу в Україні"

Закінчення табл. 3

1	2
---	---

Тема 5. Грошовий обіг і грошова маса	Міні-лекція з питання "Моделі грошових потоків на макро і мікро рівні", робота в малих групах, мозкові атаки
Тема 6. Валютний ринок і валютні системи	Проблемна лекція, робота малих групах, кейс-метод, презентації
Змістовний модуль 2. Роль та місце кредиту в соціально-економічному просторі	
Тема 7. Кредит у ринковій економіці	Міні-лекція, робота в малих групах, кейс-метод
Тема 8. Грошовий ринок	Проблемна лекція, робота в малих групах, семінар дискусія "Рівновага на грошовому ринку і її визначені фактори", робота в малих групах
Тема 9. Фінансові посередники грошового ринку	Міні-лекція, робота в малих групах, кейс-метод, семінар-дискусія з питань "Проблеми розвитку небанківських фінансово-кредитних установ"
Тема 10. Центральні банки	Міні-лекція, робота в малих групах, семінар-дискусія з питання "Економічні відносини між центральним банком та комерційними банками"
Тема 11. Комерційні банки	Міні-лекція, робота в малих групах, кейс-метод, презентація
Тема 12. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	Міні-лекція, робота в малих групах

Рольові ігри (інсценізації) – форма активізації студентів, за якої вони задіяні в процес інсценізації певної виробничої ситуації у ролі безпосередніх учасників подій.

Дидактичні ігри – метод імітації (наслідування, відображення) ухвалення управлінських рішень в різноманітних ситуаціях шляхом гри (програвання, розігрування) за правилами, що вже вироблені або виробляються самими учасниками, який реалізується через самостійне вирішення студентами поставленої проблеми за умови недостатності необхідних знань, коли вони змушені самостійно опанувати новий зміст або шукати нові зв'язки у вже засвоєному матеріалі.

Банки візуального супроводження – сприяють активізації творчого сприйняття змісту дисципліни за допомогою наочності.

Модерація – це метод, який допомагає групам розглядати теми, проблеми, завдання, зосереджуючись на змісті цілеспрямовано й ефективно при самостійній участі кожного у вільній колегіальній атмосфері. Модерація як спосіб проведення обговорення швидко призводить до конкретних результатів, дає можливість всім присутнім

брати участь в процесі вироблення рішень, відчуваючи при цьому свою повну відповідальність за результат.

10. Система поточного і підсумкового контролю знань студентів

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять.

Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитись в таких формах:

Оцінювання роботи студентів у процесі практичних (семінарських) занять.

Оцінювання виконання індивідуального завдання.

Проведення проміжного контролю.

Поточний контроль

Семестровий контроль

Проведення колоквиума.

Проведення підсумкового контролю.

Контроль систематичного виконання самостійної роботи та активності на практичних (семінарських) заняттях.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою за такими критеріями:

1. розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

2. ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;

3. ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

4. уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні індивідуальних завдань, та завдань винесених для самостійного опрацювання у бібліотеці ці в аудиторії;

5. логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Проміжний контроль визначається рівень знань студентів з теоретичних питань навчальної дисципліни.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів.

Семестровий контроль проводиться у формі диференційованого заліку чи заліку, визначених навчальним планом у терміни, передбачені графіком навчального процесу.

Підсумкова кількість балів за змістовий модуль може виставлятися

за вибором викладача:

як сума балів за усіма поточними формами контролю, передбаченими робочою навчальною програмою дисципліни;

як сума балів за всіма формами контролю плюс оцінка за колоквіум (тестів);

лише за результатами колоквіуму (міні-екзамену), (тестів).

При виставленні балів за поточний контроль оцінці підлягають: рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів; самостійне опрацювання тем; проведення розрахунків, контрольних робіт; опрацювання завдань робочих зошитів, есе, підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів, підготовка анотацій публікацій тощо.

Розподіл балів за формами та методами навчання

Теми змістовного модулю		лекції	практичні	домашні завдання	Есе	поточні КР	КОЛОКВІУМ	Σ
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.	Тема 1. Сутність і функції грошей	2		1	6	6	12	50,5
	Тема 2. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм	2	4	0,5				
	Тема 3. Грошові системи			0,5				
	Тема 4. Інфляція і грошова реформа	2		0,5		6		
	Тема 5. Грошовий обіг і грошова маса	2	4	1				
	Тема 6. Валютний ринок і валютні системи			1				
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.	Тема 7. Кредит у ринковій економіці		4	0,5	6	6	12	49,5
	Тема 8. Грошовий ринок	2		0,5				
	Тема 9. Фінансове посередництво грошового ринку	2		1				
	Тема 10. Центральний банк		4	1		6		
	Тема 11. Комерційний банк	2		0,5				
	Тема 12. Міжнародні фінансово-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	2						
Σ		16	16	8	12	24	24	100

Проведення поточного модульного контролю (колоквіум) здійснюється з метою оцінювання рівня знань студента за двома складовими. Це лекційний модульний контроль, практичний модульний контроль та проміжні контрольні роботи.

Лекційний і практичний модульний контроль здійснюється у письмовій формі за відповідними білетами. Оцінка з лекційного і практичного контролю виставляється за результатами оцінювання знань студентів під час семінарських і практичних занять, виконання індивідуального завдання.

Після вивчення тем 1 – 6 студенти денної форми навчання виконують перший модульний (колоквіум) контроль (лекційний і практичний), який здійснюється у письмовій формі за відповідними білетами. А після вивчення тем 7 – 12 студенти виконують другий модульний (колоквіум) контроль за відповідними білетами.

Зразок завдання до колоквіума

Теоретична частина

Евристичні завдання:

Завдання 1

Таблиця

Епоха товарних грошей

Причини появи грошей	Форми вартості грошей	Функція грошей
----------------------	-----------------------	----------------

Обґрунтуйте свою відповідь. Згідно отриманим під час вивчення дисципліни "Гроші та кредит" знаннями побудуйте логічну схему еволюції товарних грошей, а також вкажіть та охарактеризуйте, які функції грошей виконували гроші.

Завдання 2

Обґрунтуйте та проаналізуйте свою відповідь. Згідно отриманим під час вивчення дисципліни "Гроші та кредит" знаннями накресліть графік кривої пропозиції грошей за умови, що центральний банк має намір змінити масу грошей і процентну ставку в обороті.

Практичне частина

Завдання 3

Діагностичні завдання

Обчисліть агрегатну структуру та середню швидкість обігу грошової маси, а також тривалість одного обороту в днях за наведеними в таблиці даними:

Показники	На початок звітного року, млрд. грн	На кінець звітного року, млрд. грн
Готівка поза банками	58	48
Кошти на поточних рахунках	145	198
Депозити до запитання	185	240
Кошти у строкових депозитах	195	250
Кошти у трастові операції	28	20
Сума цін реалізованих товарів	7 289	9 494
Товари, продані в кредит	1 200	1 900
Сума платежів по кредитах	2 500	100
Взаємо погашені платежі	40	38

Завдання 4

В таблиці наведені дані про номінальний обсяг ВВП та грошову масу у тис грн.

Рік	M_1	M_2	Номінальний обсяг ВВП
1	187	335	8 145
2	207	339	9 657

Постановка завдання: проведіть порівняння швидкості обігу грошей по кожному агрегату на підставі даних, наведених у таблиці. В якому випадку швидкість обігу грошей є більш стабільною?

Стереотипні завдання

Завдання 5

Якщо ціна гривні в доларах США впала з 19.8 до 19.2 центів за одну гривню, то як зміниться ціна товару вітчизняного виробництва (в доларах США), що продається в Україні за 150 гривень?

Завдання 6

Дивіденди на звичайні акції компанії щорічно зростають на 2 %. Найближчим часом сподіваються на збереження цих темпів приросту. Останні сплачені дивіденди становили 3 гривні на акцію. Визначте акції, якщо ринкова ставка доходу становить 11 %. Як зміниться вартість акції, якщо вона зросте на 12 %?

Відповіді студентів оцінюються за 12 – бальною шкалою

Колоквіум здійснюється у письмовій формі за варіантами. Варіанти розроблені на засадах компетентного підходу з метою перевірки сформованого рівня знань, умінь та навичок у студентів.

Кожен варіант з дисципліни "Гроші та кредит" містить 6 завдань різного типу складності: два стереотипних два діагностичних, два евристичних.

Кожне завдання оцінюється окремо. Загальна оцінка розраховується як зважена сума оцінок за кожне завдання: № 1 – 3 бали, 2 – 3 бали, 3 – 2 бали, 4 – 2 бали, 5 – 1 бал, 6 – 1 бал.

Відведений час на виконання – 1 пара (1 година 45 хвилин). Використання довідкової літератури під час виконання роботи не дозволяється. Для розрахункових процедур дозволено використання виключно калькулятора.

Критерії оцінки за кожне евристичне завдання (завдання 1, завдання 2)

3 бали

Обидва завдання вирішено правильно/безпомилково, студент надає повні пояснення з викладанням рекомендованої та додаткової літератури та робить висновки. Отриманий загальний результат виконаний без допущених помилок (коли студент дотримується правильної відповіді, логіки, структури та стилю викладання матеріалу, вміння використовувати їх для виконання конкретних практичних завдань, розв'язання ситуацій. При виконанні завдання студент застосовує глибокі знання навчального матеріалу. Студент повинен самостійно знаходити і користуватися джерелами економічної

інформації, оцінювати її. Правильно проведені всі розрахунки без допущених арифметичних помилок. Коли евристичне завдання мстить аналітичний матеріал свідчать про те, що студент може чітко володіти знаннями з використанням їх для виконання практичних завдань. Студент повинен чітко володіти рекомендованою та додатковою літературою з даної дисципліни, нормативними та науково методичними документами, з метою отримання комплексного бажання щодо вирішення існуючої проблеми на основі вибору альтернативного варіанта сучасних тенденцій розвитку. Студент повинен правильно виконувати практичне завдання з використанням алгоритму, робити висновки та обґрунтовувати свою відповідь. Бажаним є наявність графічного матеріалу. Робота повинна мати охайний вигляд).

2,5 балів

Обидва завдання вирішено правильно за правильним алгоритмом, але припущені помилки. Студент дає визначення основних понять, аналізує, порівнює, робить висновки. Коли студент чітко володіє теоретичним та практичним матеріалом з даного курсу. Відповідь студента повинна бути логічною та послідовною. Студент дає правильні відповіді на 95 %. Практичні завдання виконуються в цілому правильно з використанням типового алгоритму, але при їх виконанні студент припускається незначних арифметичних помилок не використовує формули, таблиці, схеми тощо, без будь-яких пояснень. Його відповідь в цілому правильна, але містить неточності і недостатньо обґрунтована лише короткий висновок, або відсутній.

2 бали

Тільки одне завдання вирішено правильно за правильним алгоритмом і студент надає повні пояснення та робить висновки. Друге завдання виконано неправильно, або допущені помилки. Теоретичне запитання розкрито неповністю. Студент дає правильні відповіді на 70 – 85 % (ставиться коли студент без достатнього розуміння, на рівні запам'ятовування, відтворює основні положення навчального матеріалу, але їх рівень є поверховим і не є свідченням комплексного розуміння існуючої проблеми. Може частково обґрунтувати і проаналізувати свою відповідь).

1,5 бала

Коли два завдання виконані неправильно. У процесі виконання завдання студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, при цьому припускається значних помилок при виборі подальшого напрямку його рішень, стикається зі значними труднощами.

1 бал

Ставить коли обидва завдання не виконані зовсім, або коли студент розпочав виконувати завдання та не отримав відповіді. Студент має дуже низький рівень засвоєння матеріалу, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні. В завданні допущені значні математичні помилки, відсутні висновки та вірна відповідь.

Критерії оцінки за кожне діагностичне завдання (завдання 3, завдання 4)

2 бали

Обидва завдання вирішено правильно за алгоритмом і студент надає повні пояснення з використанням формул та робить висновки. Отриманий загальний результат виконаний без допущених помилок. (коли студент дає правильну відповідь дотримується логіки, структури та стилю викладання матеріалу, вміння використовувати їх для виконання конкретних практичних завдань, розв'язання ситуацій. При виконанні завдання студент застосовує глибокі знання навчального матеріалу Студент повинен самостійно знаходити і користуватися джерелами економічної інформації, оцінювати її. Правильно проведені всі розрахунки без допущених арифметичних помилок. Результати аналітичного матеріалу свідчать, що студент чітко володіє знаннями та використовує їх для виконання практичних завдань. Студент повинен правильно виконувати практичне завдання з використанням алгоритму, робити висновки та обґрунтовувати свою відповідь).

1,5 бала

Обидва завдання вирішено правильно за алгоритмом, але припущені помилки. Студент дає визначення основних понять, аналізує, порівнює, робить висновки. Практичні завдання виконуються в цілому

правильно з використанням типового алгоритму, але при їх виконанні студент припускається незначних арифметичних помилок, не використовує формули, без будь-яких пояснень. Його відповідь в цілому правильна, але містить неточності і недостатньо обґрунтована лише короткий висновок, або відсутня відповідь.

1 бал

Тільки одне завдання вирішено правильно за алгоритмом і студент надає повні пояснення з використанням формул та робить висновки. Друге завдання виконано неправильно, або допущенні помилки з використанням розрахунків (коли студент використовує формули без будь-яких пояснень у розрахунках є математичні помилки та не робить висновки).

0,5 балів

Ставить коли обидва завдання не виконані зовсім, або коли студент розпочав виконувати завдання та не отримав відповіді. Завдання вирішено з помилками, наведені початкові формули без будь-яких пояснень (або не наведені зовсім), відсутня правильна чітка відповідь. За результатами розрахунків є допущення методологічних та арифметичних помилок.

Критерії оцінки за кожне стереотипне завдання (завдання 5, завдання 6)

1 бал

Обидва завдання вирішено правильно без помилок. Студент надає повні пояснення з використанням формул та робить висновки. Отриманий загальний результат виконаний без допущених помилок. (коли студент дає вірну відповідь дотримується логіки, структури та стилю викладання матеріалу, вміння використовувати їх для виконання конкретних практичних завдань, розв'язання ситуацій. При виконанні завдання студент застосовує глибокі знання навчального матеріалу. Студент повинен самостійно знаходити і користуватися джерелами економічної інформації, оцінювати її. Студент повинен правильно виконувати практичне завдання з використанням алгоритму).

0,5 бала

Тільки одне завдання вирішено правильно за алгоритмом і студент надає повні пояснення з використанням формул та робить висновки.

Друге завдання виконано неправильно, або допущенні помилки з використанням розрахунків (коли студент використовує формули без будь-яких пояснень у розрахунках є математичні помилки та не робить висновки).

0,1 бала

Ставить коли обидва завдання не виконані зовсім, або коли студент розпочав виконувати завдання та не отримав відповіді.

Для того, щоб набрати 60 – 100 балів до заліку (табл. 4), студент повинен виконувати на протезі семестру теоретичні, практичні завдання з даного курсу.

Таблиця 4

Підсумки складання заліку

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен, диференційований залік	Недиференційований залік
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Пояснення щодо загальних критеріїв оцінювання за шкалою ECTS від А – F.

Оцінка ECTS A ставиться за глибоке засвоєння програмного матеріалу, застосування для відповіді не тільки рекомендованої, а й додаткової літератури та творчого підходу, чітке володіння теоретичного та практичного матеріалу з даного курсу. Студент дає правильні відповіді з викладенням як лекційного, так і додаткового матеріалу, отриманого на основі вивчення рекомендованої літератури. Студент повинен дотримуватися правильної відповіді, логіки, структури та стилю викладання матеріалу, вміння використовувати їх для виконання

конкретних практичних завдань, розв'язання ситуацій. Студент повинен самостійно знаходити і користуватися джерелами економічної інформації, оцінювати її. Студент повинен правильно виконувати практичне завдання як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.

Оцінка ECTS B ставиться за глибоке засвоєння програмного матеріалу, застосування для відповіді не тільки рекомендованої, а й додаткової літератури, чітке володіння теоретичного та практичного матеріалу з даного курсу. Відповідь студента повинна бути логічною та послідовною. Практичні завдання виконуються як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом, робляться аргументовані висновки.

Оцінка ECTS C ставиться за повне засвоєння програмного матеріалу та рекомендованої літератури. Відповідь на теоретичне запитання має бути вірною, логічною, повною, зроблені узагальнені висновки. Припускаються незначні випадкові погрішності, які не надають суттєвого впливу на повноту та змістовність відповіді. При виконанні практичних завдань студент застосовує глибокі знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичні завдання виконуються в цілому правильно, в повному обсязі як з використанням типового алгоритму, так за самостійно розробленим алгоритмом. При відповіді та виконання практичних завдань припускається окремих неточностей, які може виправити самостійно.

Оцінка ECTS D ставиться за повне засвоєння програмного матеріалу та наявне вміння орієнтуватися в ньому, усвідомлене застосування знань для розв'язання практичних задач. Теоретичне запитання розкрито повністю, але програмний матеріал викладено з незначними погрішностями, не зроблено узагальнених висновків. При виконанні практичних завдань студент застосовує основні знання навчального матеріалу з використанням типового алгоритму розрахунків. Практичні завдання виконуються в цілому правильно, але студент припускається несуттєвих помилок які може виправити самостійно або не зовсім повних висновків по одержаних результатах вирішення задачі.

Оцінка ECTS E ставиться, якщо студент, без достатнього

розумінням відтворює суть основних теоретичне питань, допускає суттєві погрішності або помітні помилки. Може частково аналізувати навчальний матеріал, порівнювати і робити висновки за умови, якщо завдання в основному виконане та мету завдання досягнуто, а студент при відповіді продемонстрував розуміння основних положень матеріалу навчальної дисципліни. При виконанні практичних завдань показано часткове вміння застосовувати теоретичні знання для розв'язання поставлених задач. Студент припускається помилок і не робить аргументованих висновків.

Оцінка ECTS FX ставиться коли студент без достатнього розуміння, на рівні запам'ятовування, відтворює основні положення навчального матеріалу. Може частково обґрунтувати і проаналізувати свою відповідь за допомогою викладача, якщо студент при виконанні практичних завдань без достатнього розуміння припускається досить великої кількості грубих помилок, стикається зі значними труднощами при аналізі економічних явищ та процесів, виявляє здатність до викладення думки на елементарному рівні.

Оцінка ECTS F2 бали ставиться студенту, що не опанував програмний матеріал, не може правильно виконати практичні завдання, стикається зі значними труднощами при аналізі економічних явищ та процесів. Студент має дуже низький рівень засвоєння матеріалу, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні.

11. Рекомендована література

11.1. Основна

1. Колодізев О. М. Гроші та кредит : навч. посібн. для самостійного вивчення дисципліни / О. М. Колодізев, О. Р. Яременко. – Х. : Видавничий Дім "ІНЖЕК", 2004. – 156 с.

2. Колодізев О. М. "Гроші та кредит" : конспект лекцій для студентів усіх спеціальностей напрямку підготовки 0501 "Економіка і підприємства"

усіх форм навчання / О. М. Колодізев, О. Р. Яременко. – Х. : Вид ХНЕУ, 2004. – 116 с.

3. Савлук М. І. "Гроші та кредит" : підручник / М. І. Савлук, А. М. Мороз та ін. ; за ред М. І. Савлука. – К. : КНЕУ, 2006. – 744 с.

4. Яременко О. Р. Гроші та кредит : конспект лекцій / О. Р. Яременко. – Х. : Вид. : ХНЭУ, 2008. – 240 с.

5. Яременко О. Р. Методичні рекомендації до семінарських занять з навчальної дисципліни "Гроші та кредит" для студентів спеціальності 6 050 1000 "Банківської справи" денної форми навчання / О. Р. Яременко. – Х. : ВИД. ХНЕУ, 2006. – 24 с.

11.2. Додаткова

6. Лагутін В. Д. Гроші та грошовий обіг : навч. посібн. / В. Д. Лагутін. – 4-те вид., перероб. і доп. – К. : Тов "Знання", КОО, 2002. – 199 с.

7. Лагутін В. Д. Кредитування: теорія і практика : навч. посібн. / В. Д. Лагутін. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Тов "Знання", КОО, 2002. – 215 с.

8. Семко В. М. Гроші та кредиту схемах і таблицях / під ред. Т. В. Семко, М. В. Руденко. – К. : Центр навчальної літератури. – 2006. – 157 с.

9. Холодна Ю. Є. Валютне регулювання : конспект лекцій для студентів спеціальності 7.050105 усіх форм навчання / Ю. Є. Холодна. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2005. – 112 с.

10. Щетинін А. І. Гроші та кредит : підручник / А. І. Щетинін. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 432 с.

11. Яременко О. Р. Деньги и кредит : конспект лекций / О. Р. Яременко. – Х. : Изд. ХГЭУ, 2002. – 64 с.

11.3. Ресурси мережі Інтернет

12. Лига: ЗАКОН. – Режим доступа : <http://www.liga.kiev.ua>.

13. Национальная библиотека Украины им. В. И. Вернадского. – Режим доступа : <http://www.nbuv.gov.ua/>.

14. Национальная парламентская библиотека Украины. – Режим доступа : <http://www.nplu.kiev.ua>.

15. Нормативные акты Украины. – Режим доступа : <http://www.nau.kiev.ua>.

16. Сервер Верховной Рады Украины. – Режим доступа : <http://www.rada.kiev.ua>.

17. Украинское право. – Режим доступа : www.ukrpravo.kiev.com.

Зміст

Вступ	3
1. Кваліфікаційні вимоги до студентів	6
2. Тематичний план навчальної дисципліни	9
3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами	11
4. Плани лекцій	18
5. Плани семінарських та практичних занять	21
6. Самостійна робота студентів	27
7. Контрольні запитання для самодіагностики	33
8. Індивідуально-консультативна робота	37
9. Методики активізації процесу навчання	37
10. Система поточного і підсумкового контролю знань студентів	41
11. Рекомендована література	51
11.1. Основна	51
11.2. Додаткова	52
11.3. Ресурси мережі Інтернет	52

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ГРОШІ ТА КРЕДИТ"
для студентів галузі знань
0305 "Економіка та підприємництво"
всіх форм навчання**

Укладачі: **Колодізєв** Олег Миколайович
Яременко Оксана Романівна

Відповідальний за випуск **Колодізєв О. М.**

Редактор **Бутенко В. О.**

Коректор **Бутенко В. О.**

План 2014 р. Поз. № 39 ЕВ. Обсяг 54 стор.

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*